

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 110/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2004 v senáte o sťažnosti J. Š., bytom L., J. Š., bytom L., D. K., bytom L., a A. Ch., bytom L., zastúpených advokátom JUDr. P. M., D. K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 1568/98 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. Š., J. Š., D. K. a A. Ch. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 1568/98 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Dolný Kubín **p r i k a z u j e**, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 1568/98 konal bez zbytočných prietáhov.

3. J. Š. **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Dolný Kubín **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. J. Š. priznáva primerané finančné zadosťučinenie 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Dolný Kubín p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. D. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Dolný Kubín p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

6. A. Ch. priznáva primerané finančné zadosťučinenie 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Dolný Kubín p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

7. Okresný súd Dolný Kubín je p o v i n n ý J. Š., J. Š., D. K. a A. Ch. uhradiť trovy právneho zastúpenia 30 130 Sk (slovom tridsaťtisícjednostotridsať slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu JUDr. P. M., D. K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. januára 2004 doručená sťažnosť J. Š., J. Š., D. K. a A. Ch. (ďalej len „sťažovatelia“) na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 1568/98.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti navrhli, aby ústavný súd ich „návrh prijal na konanie... v konaní vyslovil, že Okresný súd v Dolnom Kubíne svojím nekonaním v uvedenej veci porušil ústavné práva navrhovateľa a to najmä: podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky... podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona č. 38/1993 Z. z. prikázal Okresnému súdu v Dolnom Kubíne, aby vo veci konal... podľa § 56 ods. 4 zákona č. 38/1993 priznal

primerané finančné zadostučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch... v zmysle § 36 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. uložil, aby účastníci konania úplne uhradili trovy konania“.

V doplnení svojej sťažnosti z 20. februára 2004 sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd rozhodol o priznaní primeraného finančného zadostučinenia každému z nich vo výške 50 000 Sk.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a 28. apríla 2004 ju prijal na ďalšie konanie.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 1568/98 ústavný súd zistil, že sťažovatelia podali 30. júla 1998 žalobu o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva. Z obsahu spisu ústavný súd zistil, že jediné pojednávanie bolo vykonané 14. marca 2000. Od tej doby sa nenariadilo žiadne pojednávanie a z obsahu spisu vyplýva len to, že spis bol pridelený inému zákonnému sudcovi, ktorý však s výnimkou jediného procesného úkonu z 8. marca 2004 vo veci vôbec nekonal.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prierahov...“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na všeobecnom súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prierahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, b) správania účastníka konania, c) spôsobu, akým v konaní postupoval súd.

a) V konaní sa prejednáva a rozhoduje o žalobe sťažovateľov podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorou sa domáhajú určenia, že nehnuteľnosti patria do aktív dedičstva. Takéto spory môžu byť skutkovo zložité, čo sa však prejavuje až v priebehu konania, najmä dokazovania vlastníckeho práva poručiteľa k sporným nehnuteľnostiam. Právne posúdenie takýchto vecí nie je komplikované (§ 460 Občianskeho zákonníka), hoci aj to sa môže skomplikovať pri dokazovaní právnych vzťahov, ktoré vznikli v minulosti, napríklad podľa slovenského obyčajového práva alebo podľa tzv. Stredného Občianskeho zákonníka (zákon č. 141/1950 Zb.).

Okresný súd tvrdí, že vec je skutkovo aj právne zložitá, avšak ústavný súd poukazujúc na to, že súd je v konaní v podstate nečinný, nemôže v celom rozsahu akceptovať toto stanovisko.

b) Správanie sťažovateľov ako účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd z obsahu spisu dospel k záveru, že postup sťažovateľov nezapríčinił žiadne priet'ahy a ani spomalenie postupu okresného súdu.

Využitie procesného oprávnenia priznaného sťažovateľom Občianskym súdnym poriadkom (vznesenie námietky zaujatosti konajúceho sudcu právnym zástupcom sťažovateľov) neovplyvnilo podstatnejším spôsobom postup a konanie pred okresným súdom.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v spore.

Ústavný súd konštatuje, že posudzované konanie je poznačené v podstatnej miere nečinnosťou, na ktorú ústavný súd nezistil žiadny procesne významný dôvod (prekážku postupu konania podľa § 107 a nasl. OSP). Ani jediné vo veci vykonané pojednávanie neprinieslo žiaden výsledok smerujúci k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov v spore.

Ústavný súd považuje preto postup okresného súdu za taký, ktorý je v podstatnej miere poznačený zbytočnými priet'ahmi spôsobenými nečinnosťou konajúceho zákonného sudcu. Nečinnosť súdu nemožno podľa názoru ústavného súdu ničím ospravedlniť. Ústavný súd nemôže v súlade so svojou konštantnou judikatúrou zohľadniť ani argument okresného súdu o nadmernej pracovnej zaťažnosti konajúceho sudcu a nedostatku sudcov na okresnom súde, pretože tieto skutočnosti nemôžu zakladať dôvod na porušovanie základného práva sťažovateľov. Na základe uvedeného možno konštatovať, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 7 C 1568/98 konal bez zbytočných prietáhov.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 50 000 Sk pre každého z nich. Výšku požadovanej sumy odôvodnili nemožnosťou nakladať so svojím vlastníctvom, najmä brať z neho úžitky.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho považoval preto za potrebné rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Pri rozhodovaní ústavný súd vychádzal z toho, že sťažovatelia si uplatnili nárok na ochranu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v spore, ktorého doterajšie trvanie spôsobené prevažne nečinnosťou okresného súdu nemožno ničím ospravedlniť. Súčasne treba uviesť, že ani teraz zistený stav veci nenasvedčuje tomu, že by stav právnej neistoty sťažovateľov bol v dohľadnej dobe odstránený právoplatným rozhodnutím súdu. Ústavný súd preto považoval za primerané priznať sumu 25 000 Sk každému zo sťažovateľov. Táto suma zohľadňuje jednak dĺžku zbytočných prietáhov v konaní spôsobených nečinnosťou okresného súdu (viac ako päť rokov) a s nimi spojenú nemateriálnu ujmu, ktorá sťažovateľom vznikla v dôsledku obáv o ochranu ich vlastníckych práv.

Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd priznal sťažovateľom úhradu trov konania v hodnote 30 130 Sk za dva úkony (prípravu a prevzatie veci, písomné vyhotovenie podania). Trovy právneho zastúpenia sťažovateľov pozostávajú z trov za dva úkony právnej služby u každého sťažovateľa zo strany advokáta. Za každý úkon patrí odmena v sume 3 630 Sk za každého sťažovateľa. Ku každému z úkonov právnych služieb patrí režijný paušál vo výške 136 Sk. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 17 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, podľa ktorého základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 20 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní alebo obhajobe dvoch alebo viacerých osôb. Trovy právneho zastúpenia sťažovateľov predstavujú celkom sumu 30 130 Sk.